

Psykisk syge udelukkes fra dansk statsborgerskab

Tidligere var posttraumatisk stressyndrom (PTSD) en mulighed for at få dispensation for kravene til at opnå statsborgerskab. I svær grad gør sygdommen det umuligt at lære dansk, og nu er dispensationsmuligheden væk

AF NINA MONRAD BOEL

Der slipper ikke meget dagslys ind gennem gardinerne i Talib Al-Addudys etværelses lejlighed i Gladsaxe. Gulvet er dækket af mørkerøde orientalske tæpper, og på væggene er der billeder som forestiller citater på arabisk. I et vitrineskab står der typiske danske porcelænsfigurer - blandt andet en pige på en cykel.

Talib Al-Addudy lider af posttraumatisk stressyndrom (PTSD). Han kan ikke få dansk statsborgerskab, for han har kun Prøve i Dansk 1, og der kræves dansk på et langt højere niveau. Han har forsøgt at lære mere dansk, men kan ikke, da han plages af genoplevelser af tortur i Irak:

“Når jeg får flashbacks, kan jeg ikke sidde det sted, hvor jeg har fået dem, mere. Jeg skal gå ud og vaske mit ansigt, og så skal jeg mærke mig selv. Så det kan jeg ikke gøre mere - sådan sidde og læse og høre og lære.”

Torturen er ikke noget, han vil tale om, for det er smertefuldt for ham at skulle tænke på det. Andre traumatiserede flygtninge beskriver problemerne med at huske som en tavle, der viskes ren.

Slut med dispensation

Når flygtninge eller asylansøgere kommer til Danmark og får lov til at blive, kan de efter en årrække få permanent opholdstilladelse og herefter søge om dansk statsborgerskab, hvis de opfylder en række betingelser. En af disse betingelser er at bestå indfødsretsprøven og Prøve i Dansk 3. Bliver man dansk statsborger, får man dansk pas og kan stemme til folketingsvalg.

Hvis man ikke kan opfylde betingelserne for eksempel på grund af sygdom, kan man søge om dispensation. I 2002 stod der i “Cirkulærskrivelsen om naturalisation” fra Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integra-

tion, at PTSD var en mulighed for dispensation.

I cirkulæret fra 2005 står det modsatte:

“Integrationsministeriet forudsættes endvidere at meddele afslag til ansøgere, som lider af PTSD - også selvom tilstanden er kronisk, og dette er dokumenteret ved en erklæring fra en person med lægefaglig baggrund.”

Invaderet af fortiden

PTSD er en sygdom, man kan få, hvis man har været udsat for en stærkt traumatiserende oplevelse. Det kan for eksempel være krig eller tortur. Morten Ekstrøm er overlæge, leder af Psykiatrisk Traume-klinik for Flygtninge i København og medlem af Amnesty Internationals Danske Lægegruppe. Han forklarer om sygdommen:

“Der findes forskellige sværhedsgrader. Der er folk, der har PTSD men som på trods af det lever et godt liv. Og så er der andre, der bliver svært invaliderede af sygdommen, så de slet ikke kan fungere. Og der er nogen, der lider så meget under deres PTSD, at de tager deres eget liv.”

“Når man er syg, har man krav på behandling - ikke på dansk statsborgerskab.”
Søren Krarup, DF

Et af symptomerne, som størsteparten af PTSD-ramte har, er koncentrationsvanskeligheder og hukommelsesbesvær. Ulrik Jørgensen, som er direktør for OASIS et behandlingscenter for flygtninge, fortæller, at 88% af deres patienter har disse problemer. Patienter med PTSD har mareridt, hvilket gør, at de konstant er trætte, og det påvirker hukommelsesevnen. De har mistet tilliden til andre mennesker, er anspændte og på vagt. Det gør det svært at koncentrere sig. En tredje årsag er, at de har flashbacks, hvilket vil sige, at de genoplever traumerne.

“Ens tanker er invaderet af fortiden. Det skaber problemer i forhold til at have kontakt med sine omgivelser og beskæftige sig med de ting, et dagligdags liv kræver,” fortæller Ulrik Jørgensen.

Spekulation i lægeerklæringer

Indlæringsproblemerne betyder, at mennesker, der lider af PTSD i svær grad, ikke kan lære dansk på et tilstrækkelig højt niveau til at blive danske statsborgere. Tidligere skulle man bestå Prøve i Dansk 1, men nu er kravene skærpet, så man skal bestå Prøve i Dansk 3. Det svarer til et 9. klasses niveau. Grunden til, at dispensationsmuligheden er faldet væk, er ifølge Søren Krarup, folketingsmedlem for Dansk Folkeparti og næstformand

Kriterier, som skal være opfyldt, for at få diagnosen posttraumatisk stressyndrom:

- Udsættelse for exceptionel oplevelse af katastrofekarakter.
- Tilbagevendende genoplevelse af traumet i “flashbacks”, mareridt eller stærkt ubehag ved oplevelser, der minder om traumet.
- Undgåelse af alt, der minder om traumet.
- Hukommelsestab af den traumatiske oplevelse, koncentrationsbesvær eller vedvarende psykisk alarmeredskab.
- Optræder inden for 6 måneder efter den traumatiske oplevelse.

Kilde: WHO, ICD-10.

i Indfødsretsudvalget, at diagnosen tidligere blev misbrugt:

“Vi oplevede alt for ofte, hvordan man spekulerede i lægeerklæringer, og man skal ikke kunne få dansk statsborgerskab, fordi man er god til at få en læge til at skrive en erklæring.”

Denne kritik tog lægerne til sig og indgik i en arbejdsgruppe med Indfødsretskontoret for at rette op. Der blev vedtaget en standarderklæring, hvorefter nu kun speciallæger kan stille diagnosen PTSD. Men alligevel blev kriterierne for at komme i betragtning opstrammet i cirkulæret fra 2005.

Praksis på skrift

Det havde længe været sådan, at de fleste ansøgere med PTSD, der blev behandlet af Indfødsretsudvalget, fik afslag. Så Trine Priess Sørensen, som er specialkonsulent på Indfødsretskontoret, siger om cirkulæret:

“Det var simpelthen for at få praksis ned på skrift, så ansøgerne ikke får forhåbninger om en ikke eksisterende mulighed for at få dispensation.”

Eva Ersbøll, forsker på Institut for Menneskerettig-

Talib Al-Addudy kan ikke få dansk statsborgerskab, fordi PTSD gør, at han ikke kan lære tilstrækkeligt dansk.

Foto: Nina Monrad Boel.

heder, mener, at det var forkert at gøre. For selvom ansøgerne næsten altid fik afslag, så fik de lov til at få deres sag prøvet. Hun undrer sig over, hvorfor de ikke længere skal have den mulighed. Søren Krarups begrundelse er:

“Vi blev i den grad oversvømmet med ansøgninger, der kørte på PTSD. Og så ønsker man at sige klart og tydeligt, at den går ikke. Jeg har læst de første mange tusinde lægeerklæringer - jeg er dødtræt af dem.” Før 2005 skulle Indfødsretsudvalget behandle 40 ansøgninger pr. måned, mens de nu har 20 om ugen.

“Det er folk, der sidder ved et skrivebord og tager nogle beslutninger og ikke aner, hvad det drejer sig om.”

Morten Ekstrøm, overlæge

Om indfødsret:

- Betingelserne for at få dansk statsborgerskab er: Man skal tale dansk, have kendskab til dansk kultur, historie og samfundsforhold, have en ren straffeattest, være selvforsørgende og erklære loyalitet mod Danmark.

- Hvis man ikke kan bestå Prøve i Dansk 3 og Indfødsretsprøven for eksempel på grund af sygdom, kan man søge om dispensation. Dispensationsansøgningen indgives til Indfødsretskontoret, som består af embedsmænd, der sorterer ansøgningerne i henhold til cirkulæret. De sender godkendte ansøgninger til Indfødsretsudvalget. Indfødsretsudvalget udgøres af politikere, der holder møde en gang om ugen og tager stilling til de ansøgninger, de har fået ind.

- Antallet af udlændinge, der fik statsborgerskab, er faldet fra 6.203 i 2005 til 3.935 i 2008.

Kilde: Integrationsministeriet.

Danmark diskriminerer

På natbordet står et billede af to piger. Det er Talib Al-Addudys børn, som bor med deres mor i Hillerød. Talib Al-Addudy er ikke en af de 282 afviste irakere, der står til hjemsendelse. Han fik opholdstilladelse med det samme, da han kom til Danmark for 12 år siden. Men på trods af at han har prøvet flere forskellige sprogskoler, vil han aldrig kunne lære dansk nok til at bestå Prøve i Dansk 3. Han har ikke et pas, og det volder ham store problemer, når han skal rejse.

Som situationen er nu, kan Talib Al-Addudy ikke få sin dispensationsansøgning for Indfødsretsudvalget.

I cirkulæret fra 2002 stod der, at dispensation for PTSD var en mulighed for dispensation for statsborgerskab. I dag står der det modsatte.

Foto: Nina Monrad Boel

Den vil blive sorteret fra af Indfødsretskontoret, hvis han ikke fejler andet end PTSD, hvilket specialkonsulent Trine Priess Sørensen kan bekræfte. Eva Ersbøll mener, at det er diskriminerende, når man tager en gruppe ud og behandler dem anderledes end andre:

“Det handler ikke om, hvorvidt A eller B kan få indfødsret. Det handler om, at de slet ikke kan få deres sag behandlet af den myndighed, som skal give dispensation for sprogkravet.”

Marianne Kastrup, som er overlæge og leder af Videnscenter for Transkulturel Psykiatri på Rigshospitalet, fortæller, at der ikke er noget lægefagligt hold i, at PTSD i sig selv ikke er alvorligt nok til at få sin sag præsenteret for Indfødsretsudvalget. At der er særligt fokus på en diagnose, virker på hende meget politisk. Overlæge Morten Ekstrøm stemmer i:

“Det er uden hold i realiteterne. Det er folk, der sidder ved et skrivebord og tager nogle beslutninger og ikke aner, hvad det drejer sig om. Den politiske holdning i Danmark gennem de sidste 8-10 år har været, at det var bedst, hvis der var så få som muligt med mørk hud og sort hår i Danmark. Det er som Dansk Folkeparti siger ‘Danmark for danskere.’ Det er den holdning, der i stigende grad har bredt sig i Danmark, og det er den holdning, der ligger bag den politiske beslutning, at PTSD ikke kan anvendes. Det er den eneste årsag - der er ingen som helst sundhedsfaglig begrundelse.”

Indfødsretskontoret kan bekræfte, at det er en politisk beslutning uden lægefaglig begrundelse. Trine Priess Sørensen fortæller, at de fra Integrationsministeriet ikke mener, at det er diskrimination. Der er rigtig mange andre grupper, der på samme vis også er afskåret fra at få deres sag forelagt, fordi de lider af en fysisk eller psykisk sygdom, hvor graden ikke er alvorlig nok til at give dispensation.

Men forsker Eva Ersbøll er stadig uenig. Hun mener ikke, at der er andre, der er afskåret fra at få en konkret vurdering af deres sag på Indfødsretskontoret:

“Andre har muligheden for virkelig at argumentere, og det kan godt være, at de får afslag, men der har været en prøvelse. Det får den her gruppe ikke.”

Ingen dansk invitation til verdens hospitaler

Sygdom er ikke en begrundelse for statsborgerskab, argumenterer Søren Krarup:

“Så kunne man jo invitere alle verdens hospitaler op til Danmark, for at de skulle blive statsborgere. Når man er syg, har man krav på behandling - ikke på dansk statsborgerskab.”

Når man har permanent opholdstilladelse, kan man få lægelig behandling og have de samme rettigheder som andre borgere i Danmark bortset fra, at man ikke kan stemme og få et dansk pas. De, som har vedtaget cirkulæret, mener derfor ikke, at det er nødvendigt for de syge at få dansk statsborgerskab. Den holdning kan Morten Ekstrøm slet ikke acceptere. Han siger, at det er dobbeltmoralisk, da vi i vores del af verden lovpriser demokratiet i modsætning til de diktaturer, hvor vi modtager flygtninge fra:

“Hvis vi gerne vil have demokrati ud over hele verden, hvordan kan vi så bagatellisere det at have stemmeret? Det betyder da kolossalt meget, at man kan stemme i det land, man lever i, og som man gerne skulle føle sig som en del af.”

“Statsborgerskab er ikke en ret. Det er en gave,” sådan udtrykker Søren Krarup det.

For Talib Al-Addudy ville det være en stor gave at få statsborgerskab og blive accepteret:

“Det ville betyde rigtig meget for mig. Jeg ville kunne leve i Danmark ligesom andre mennesker og føle mig som dansker.”

Indfødsretskontoret. I baggrunden Christiansborg, hvor Indfødsretsudvalget sidder.

Foto: Nina Monrad Boel.